

1. Formål og baggrund

Formålet med lovforslaget er at modernisere og forbedre retsplejelovens regler om sagsomkostninger, retshjælp og fri proces i civile sager.

Der foreslås en ny samlet regulering af spørgsmålet om *sagsomkostninger*, der i vidt omfang viderefører principper, som allerede gælder i dag. Hovedprincippet vil fortsat være, at den tabende part skal betale sagsomkostninger til den vindende part, og dette vil også fremover kunne fraviges, hvis særlige grunde taler for det. Endvidere videreføres de gældende regler om, at andre udgifter end udgifter til advokatbistand i princippet erstattes fuldt ud, hvorimod udgifter til advokatbistand erstattes med et standardiseret beløb, der ikke direkte afhænger af udgiften i den konkrete sag.

Der lægges med lovforslaget op til en væsentlig forhøjelse af de standardbeløb, der anvendes ved tilkendelse af sagsomkostninger til dækning af udgifter til advokatbistand. Formålet hermed er at opnå en bedre overensstemmelse mellem de sagsomkostninger, som den vindende part får tilkendt, og partens faktiske udgifter til advokatbistand.

Endvidere er det hensigten, at der fremover skal være større gennemsigtighed med hensyn til afgørelser om sagsomkostninger. Det forudsættes således, at parterne i højere grad udtaler sig, før der træffes afgørelse om sagsomkostninger, og at afgørelsen begrundes mere udførligt. Endvidere foreslås det, at enhver som udgangspunkt skal have ret til aktindsigt i beslutninger om sagsomkostninger i civile sager på samme måde som i domme og kendelser.

Endelig foreslås det, at tilkendte sagsomkostningsbeløb fremover skal forrentes, hvis sagsomkostningerne ikke betales inden udløbet af fuldbyrdelsesfristen.

Der foreslås et enklere og mere enstrengt regelsæt, hvor der opereres med tre trin for *retshjælp*:

- Helt grundlæggende mundtlig rådgivning (trin 1)
- Rådgivning ud over helt grundlæggende mundtlig rådgivning (trin 2)
- Rådgivning i forbindelse med forligsforhandlinger (trin 3)

Det foreslås at videreføre det gældende princip, hvorefter retshjælp som udgangspunkt er mulig i alle sager, men hvor der er en såkaldt negativliste med sager, som er undtaget. Der foreslås ingen ændringer i, hvilke typer af sager der skal være undtaget fra retshjælp, men det foreslås, at negativlisten alene skal gælde for videregående retshjælp, dvs. retshjælp på trin 2 og 3.

Endvidere foreslås det, at betingelserne for tilskud til private retshjælpsinstitutioner fremover skal fast-

sættes ved bekendtgørelse, og at vederlaget til advokater for advokatretshjælp fremover skal reguleres årligt.

Der foreslås en ny samlet regulering af spørgsmålet om *fri proces*.

De gældende økonomiske betingelser for fri proces foreslås videreført uændret. Samtidig foreslås en mere nuanceret lovregulering af de materielle betingelser for fri proces, der i dag udgøres af reglen om »rimelig grund til at føre proces«. Forslaget til materielle betingelser for fri proces indeholder følgende hovedelementer:

- Der skal som udgangspunkt gives fri proces i sager i første instans om ægteskab og forældremyndighed.
- Der skal som udgangspunkt gives fri proces, når en person helt eller delvis har fået medhold i et huslejenævns eller beboerklagenævns, i et centralt statsligt klagenævns eller i et privat klage- eller ankenævns, der er godkendt af ministeren for familie- og forbrugeranliggender, men modparten ikke frivilligt opfylder nævnets afgørelse, eller modparten anlægger retssag med påstand om ændring af nævnets afgørelse.
- Der skal som udgangspunkt gives fri proces, når en person helt eller delvis har fået medhold i den foregående instans, og sagen er appelleret af modparten.
- For andre sager lovfæstes de vigtigste hensyn, som indgår i vurderingen af, om ansøgeren har rimelig grund til at føre proces, herunder sagens betydning for ansøgeren, udsigten til, at ansøgeren vil få medhold i sagen, sagsgenstandens størrelse, størrelsen af de forventede omkostninger og muligheden for at få sagen afgjort ved et administrativt nævn eller et privat klage- eller ankenævns, der er godkendt af ministeren for familie- og forbrugeranliggender.
- For så vidt angår sager om opsigelse eller ophævelse af boliglejemål, om opsigelse eller ophævelse af ansættelsesforhold eller om personskade angives det udtrykkeligt i loven, at henholdsvis lejerens, arbejdstagerens og skadelidtes skal anses for at have rimelig grund til at føre proces, medmindre andre hensyn klart taler herimod.

Det foreslås endvidere at videreføre den gældende regel om, at der, når særlige grunde taler for det, kan meddeles fri proces, selv om de almindelige betingelser for at få fri proces ikke er opfyldt.

Med hensyn til forholdet mellem fri proces og retshjælpsforsikring foreslås det at videreføre den gældende regel om, at fri proces er subsidiær i forhold til